

ҚАРОРИ
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№10

аз 18 ноябри соли 2013

шаҳри Душанбе

**Оид ба тартиби баррасии парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмури аз ҷониби судҳои
марҳилаи якум**

Бо мақсади татбиқи дуруст ва яхелаи меъёрҳои Кодекси ҳуқуқвайронкунии маъмури (минбаъд КҲМ) ва Кодекси мувофиқи ҳуқуқвайронкунии маъмури Ҷумҳурии Тоҷикистон (минбаъд КМҲМ) ҳангоми баррасии парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмури дар судҳои марҳилаи якум, дар асоси моддаи 27 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон», Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон,-

Қ А Р О Р К А Р Д:

1. Ба судяҳо тавзеҳот дода шаванд, ки зимни пешбурд ва баррасии парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмури вазифадоранд, принсипи қонуниятро ба роҳбарӣ гирифта, меъёрҳои Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон, КҲМ, КМҲМ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқи Ҷумҳурии Тоҷикистонро риоя намуда, онҳоро дақиқ ва яхела татбиқ намоянд.

Тибқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ва КМҲМ парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмури аз ҷониби суд, мақомоти ваколатдори давлатӣ (шахсони мансабдор), ки тахти тобеияти онҳо қарор доранд, баррасӣ карда мешаванд.

2. Судяҳо бояд дар назар дошта бошанд, ки мувофиқи талаботи қисми 1-и моддаи 92 КМҲМ дар мавриди барҳам додани мақомоти ваколатдори давлатии дар боби 10 Кодекси мазкур дарчгардида, то ворид намудани тағйиру иловаҳои дахлдор ба ҳамин боб парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмури тобеи онҳо аз ҷониби судяҳо баррасӣ мегарданд.

Ҳамчунин, тибқи талаботи қисми 1 моддаи 93 КМҲМ суд дар доираи салоҳияти худ парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмуриро бо моддаҳои 57-107, 126, 131, 132, 150, 153, 154, 166 қисми 2, 171, 172, 182, 189, 198 қисми 2, 205, 207, 208, 210-214, 288, 297, 309 қисми 1, 311 қисми 2 ва 3 (танҳо нисбат ба шахсони ҳуқуқи), 312, 313, 316, 328 қисми 1, 329 қисми 1 ва 2, 332, 333 қисми 1, 334, 337 қисми 2, 339 қисми 2, 345, 352, 353, 358, 373 -376, 377 қисми 1, 437, 437¹, 448, 460, 465, 467, 471, 472, 474 қисми 2, 474¹, 475 - 481, 485 қисми 3, 487, 490, 492, 497-500, 507 қисми 3, 508 қисми 2, 510-512, 514, 518, 528-534, 534¹, 536, 538 қисми 2, 540-543, 545, 549, 550, 555-558, 560 қисми 2, 577, 578 қисми 1 ва 2, 579, 585 қисми 1, 592, 593 қисми 1, 594 қисми 1, 595 қисми 1, 596, 597, 628 қисми 2, 629, 637, 639, 642 қисми 2, 644, 649, 656, 657 ва 679 қисми 2 КҲМ баррасӣ менамояд.

Суд ба ғайр аз ин, новобаста аз тобеият парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмуриро, ки КҲМ чазоро дар намуди ҷарима ба андозаи аз сесад нишондиҳанда барои ҳисобҳо зиёд аст (ба истиснои парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмури дар соҳаи андоз), маҳрум кардан аз иҷозатномаи машғул шудан ба намуди муайяни фаъолият, маҳрум кардани шахсони воқеӣ аз ҳуқуқи махсус, бо подош гирифтани ашё ва ё мусодираи ашё, ки олотӣ содир кардани ҳуқуқвайронкунии маъмури ё объекти бевоситаи он мебошад, бо роҳи маъмури аз қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон берун кардани шахрванди хоричӣ ва шахси бешаҳрванд, ҳабси маъмури пешбинӣ намудааст, дида мебарояд.

Парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмуриро ба сифати суди марҳилаи якум судьяи Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, судяҳои ҳарбии гарнизонҳо, судьяи Суди вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, судьяи судҳои вилоятӣ, судьяи суди шаҳри Душанбе, судьяи судҳои шаҳр ва ноҳияҳо аз номи суд дар марҳилаи якум танҳо баррасӣ мекунад.

Парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури нисбати судя ба Суди Олӣ тобеият доранд.

Бояд дар назар дошт, ки судҳои ҳарбӣ парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмури дар қисми 1 моддаи 93 КМҶМ пешбинишударо, ки аз ҷониби хизматчиёни ҳарбӣ содир шудаанд, мавриди баррасӣ қарор медиҳанд.

3. Диққати судяҳо ба он ҷалб карда шавад, ки дуруст ҳал намудани масъалаи тайёри ба баррасии парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури барои қабули қарори асоснок ва қонунӣ аҳамияти муҳим дорад.

Судя ҳангоми тайёри барои баррасии парванда бояд масъалаҳои зеринро муайян намояд, ки оё:

- баррасии ҳамин парванда таҳти салоҳияти ӯ қарор дорад ё не;
- ҳолатҳое, ки имконияти баррасии парвандаи мазкурро аз ҷониби ин судя истисно менамоянд, вучуд доранд ё не;
- протоколи ҳуқуқвайронкунии маъмури ва дигар протоколҳо дуруст тартиб дода шудаанд ё не, инчунин маводи тибқи КМҶМ пешбинигардида дуруст ба расмият дароварда шудааст ё не;
- барои моҳиятан баррасӣ кардани парванда маводи ҷамъовардашуда кифоя аст ё не, инчунин маводи зарурии иловагӣ барои парванда талаб карда гирифта шудааст ё не;
- ҳолатҳое, ки пешбурди парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмуриро истисно мекунад ҷой доранд ё не;
- аз ҷониби шахсони иштирокчии пешбурди парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури ягон дархост ё раддия ворид шудааст ё не.

4. Ҳангоми тайёри барои баррасии парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури масъалаҳо дар бораи таъин кардани вақт ва маҳалли баррасии парванда, даъвати шахсони дар моддаҳои 26-34 ва 36 КМҶМ пешбинигардида, даъвати прокурор, агар парвандаи ҳуқуқвайронкуни бо ташаббуси ӯ оғоз гардида бошад, талаб карда гирифтани маводи зарурии иловагӣ барои парванда, таъини экспертиза, мавқуф гузоштани баррасии парванда, боздоштани баррасии парванда, ба мақомоти ваколатдори давлатӣ (шахсони мансабдор), ки протоколро тартиб додаанд, баргардонидани протоколи ҳуқуқвайронкунии маъмури ва дигар маводи парванда бинобар аз тарафи шахсони ба он ваколатдорнабуда тартиб додани протокол ва ба расмият даровардани дигар маводи парванда ё нодуруст тартиб додани протокол ва нодуруст ба расмият даровардани маводи дигари парванда ва ё нопуррагии маводи пешниҳодшуда, ки наметавонад зимни баррасии парванда дар суд пурра карда шавад, аз рӯи тобеият барои баррасӣ супоридани протоколи ҳуқуқвайронкунии маъмури ва дигар маводи парванда, агар судя салоҳияти баррасии парвандаро надошта бошад ё ҳангоме, ки дар бораи радкунии судя ҳал гардад, судя таъинот мебарорад.

Ҳангоми мавҷуд будани ҳолатҳои пешбининамудаи КМҶМ дар бораи қатъ кардани пешбурди парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури бошад судя қарор қабул мекунад.

Зимни мавқуф гузоштани пешбурди парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури бинобар бе сабабҳои узрнок ба мурофия ҳозир нашудани шахсони дар КМҶМ пешбинигардида, агар ба мурофия ҳозир нашудани онҳо барои ҳаматарафа, пурра, воқеъбинона ва саривақт муайян кардани ҳолатҳои парванда ва мутобиқи қонун ҳал гардидани он мамониат намояд, судяҳоро зарур аст, ки дар бораи маҷбуран овардани ин шахсон таъинот бароранд.

Судяҳо вазифадоранд, ки дар ҳолатҳои бемор шудан ва ё дар сафар будани шахсе, ки нисбати ӯ парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури баррасӣ мегардад, дигар иштирокчиёни пешбурди парванда, инчунин ба миён омадани дигар ҳолатҳое, ки баррасии парвандаро бе иштироки онҳо ва дар муҳлати муайяншуда истисно мекунад, тибқи талаботи моддаи 134-и КМҶМ баррасии парвандаро боздоранд.

5. Мувофиқи талаботи моддаи 135 КМҲМ парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури дар маҳалли содиршавии ҳуқуқвайронкунии маъмури баррасӣ карда мешавад. Аммо бо дархости шахсе, ки нисбати ӯ парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури баррасӣ карда мешавад, инчунин дар мавридҳои дигар, мумкин аст, парванда дар маҳалли истиқомати ин шахс баррасӣ гардад.

Парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури, ки КҲМ барои он ҷазои маҳрум кардан аз ҳуқуқи идораи воситаи нақлиётро пешбинӣ намудааст, метавонад дар маҳалли бақайдгирии воситаи нақлиёт низ дида мебарояд.

Судя парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмуриро нисбати хизматчиҳои ҳарбӣ дар суди ҳарбии гарнизоне, ки дар ҳудуди фаъолияти он ҳуқуқвайронкунӣ содир шудааст, мавриди баррасӣ қарор медиҳад.

6. Вобаста ба категорияҳои парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмури моддаи 136 КМҲМ муҳлати баррасии онҳоро муқаррар намудааст, ки тибқи он судяҳо бояд парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмуриро дар муҳлати бист шабонарӯз аз лаҳзаи ба судяҳо супоридани протокол ва маводи ҳуқуқвайронкунии маъмури баррасӣ намоянд.

Ҳангоми ворид шудани дархост аз ҷониби иштирокчиёни пешбурди парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури ё ҳангоми зарурати ба таври иловагӣ муайян кардани ҳолатҳои парванда судя ҳуқуқ дорад, бо таъиноти асосноки худ муҳлати баррасии парвандаро на бештар аз як моҳ дароз намояд.

Судяҳо бояд дар назар дошта бошанд, ки парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмури оид ба қонунғузори дар бораи интиҳобот ва раёйпурсӣ дар муҳлати панҷ шабонарӯз аз лаҳзаи протоколи ҳуқуқвайронкунии маъмури ва дигар маводи парвандаро гирифтани баррасӣ карда шуда, ин муҳлат дароз карда намешавад. Инчунин мувофиқи муқаррароти қисми 4 моддаи 136 КМҲМ муҳлати кӯтоҳи баррасии парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури муқаррар гардидааст (масалан, парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури, ки содир кардани он боиси татбиқи ҷазои ҳабси маъмури ё бо роҳи маъмури берун кардан аз қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон мегардад), дар рӯзи гирифтани парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури баррасӣ карда мешаванд.

Бо назардошти муқаррароти номбурда, судяҳоро зарур аст, ки дар муҳлати муқарраркардаи қонун баррасии саривақтии парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмуриро таъмин намоянд.

7. Судяҳо вазифадоранд, ки ҳангоми баррасии парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмури ва мавқуф гузоштани онҳо талаботҳои аз моддаи 137 КМҲМ бармеомадаро қатъиян риоя намуда, ҳангоми оғози муфассили судӣ эълон намоянд, ки судяи кадом суд парвандаро баррасӣ менамояд, кадом парванда баррасӣ мегардад, кӣ ба ҷавобгарӣ кашида мешавад, муайян намоянд, ки оё шахси воқеӣ ё намояндаи қонунии ӯ ё намояндаи шахси ҳуқуқие, ки нисбати онҳо парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури баррасӣ карда мешавад, инчунин дигар иштирокчиёни баррасии парванда ба муфассил ҳозир шудаанд ё не, намояндаи қонунии шахси воқеӣ ё намояндаи шахси ҳуқуқӣ, ҳимоятгар ва намоянда барои иштирок дар баррасии ин парванда вақолат доранд, иштирокчиёни баррасии парванда бо тартиби муқарраргардида дар бораи вақт ва маҳалли баргузори муҳокима оғоҳ карда шудаанд, инчунин сабабҳои ҳозир нашудани иштирокчиёни баррасии парвандаро муайян карда, аз рӯи он дар бораи баррасии парванда дар ғоибии ин шахсон ё мавқуф гузоштани баррасии парванда қарор қабул карда, ба шахсони иштирокчиҳои баррасии парванда ҳуқуқи ӯҳдадорихоии онҳоро фаҳмонида, дархост ва раддияҳои изҳоршударо дида бароянд.

Диққати судяҳо ба он равона карда шавад, ки ҳангоми ворид шудани аризаи худрадкунӣ ё радкунии судя, радкунии мутахассис, қоршинос ё тарҷумон, агар радкунии зикршуда барои мохиятан баррасӣ кардани парванда мамониат намояд, ҳангоми зарурати ҳозиршавии шахсони иштирокчиҳои баррасии парванда ё талаб кардани маводи иловагӣ барои баррасии парванда ё таъини экспертиза, маҷбуран овардани шахсе, ки иштироки ӯ зимни баррасии парванда мутобиқи қисми 3 моддаи 134 КМҲМ ҳатмӣ доништа шудааст ва дар дигар маҳал баррасӣ кардани парванда тибқи талаботи моддаи 135 Кодекси мазкур дар бораи мавқуф гузоштани баррасии парванда таъинот бароварда мешавад.

Дар сурати идома ёфтани баррасии парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ тартиби таҳқиқи далелҳо муайян карда, протоколи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ ва ҳангоми зарурат дигар маводи парванда низ эълон карда, баёноти шахси воқеӣ ё намояндаи шахси ҳуқуқие, ки нисбати онҳо парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ баррасӣ карда мешавад ва шахсони дигари иштирокчии баррасии парванда, шарҳи мутахассис ва ҳулосаи коршинос шунида, далелҳои дигар таҳқиқ гардида, ҳангоми иштироки прокурор ҳулосаи ӯ шунида мешавад.

8. Бояд дар назар дошт, ки иштироки ҳимоятгар дар пешбурд ва баррасии парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ дар ҳолатҳои зерин ҳатмист, агар дар ин бора ҳуқуқвайронкунанда дархост пешниҳод намояд, ноболиғ бошад, бинобар камбудихои ҷисмонӣ рӯҳӣ ҳуқуқи худро оид ба ҳимоя мустақилона амалӣ карда натавонад, забони пешбурди муурофиаро надонад.

9. Судяҳоро зарур аст, ки муурофияи маъмурии судиро дар шароите, ки барои кори муътадили суд ва амнияти иштирокчиёни муурофия мусоид аст, гузаронанд.

Ҳамаи иштирокчиёни муҳокимаи судӣ, ҳамчунин ҳамаи шахрвандони дар толори маҷлиси суд ҳозирбуда амри раисикунандаро дар бобати риояи тартибот дар маҷлиси суд бояд иҷро намоянд.

Дар сурати итоат накардани иштирокчиёни парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ ба амри судя ё риоя накардани тартибот ҳангоми маҷлиси судӣ, ҳамчунин барои аз тарафи шахс содир кардани кирдоре, ки аз безътиноии ошкоро ба суд ё қоидаҳои дар суд муқарраршуда шаҳодат медиҳад, аз ҷониби судя ё шахси мансабдори ваколатдори мақомоти қорҳои дохилӣ тибқи талаботи КМҲМ протоколи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ ва маводи зарурӣ тартиб дода, ба раиси суди дахлдор пешниҳод карда мешавад.

Дар навбати худ раиси суд протоколи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ ва маводи заруриро барои беғаразона ва моҳиятан баррасӣ кардан ба дигар судя месупорад. Судяи дигар протоколи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ ва маводи заруриро омӯхта, дар сурати мавҷуд будани асосҳои қофӣ нисбати ҳуқуқвайронкунанда бо моддаи 528 КҲМ, яъне барои беҳурматӣ нисбат ба суд парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ оғоз карда, онро мувофиқи талаботи КМҲМ баррасӣ менамояд.

10. Бо қарори судя, парвандаҳо оид ба содир кардани як ё якчанд ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ, парвандаҳо нисбати як шахс дар содир кардани якчанд ҳуқуқвайронкунии маъмурие, ки аз ҷониби як суд пеш бурда ё баррасӣ мегарданд, якҷоя карда мешаванд.

Судяҳо бояд ба инобат гиранд, ки муҳлати пешбурди парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурие, ки дар он якчанд парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ якҷоя карда шудаанд, аз рӯзи оғози парвандае ба ҳисоб гирифта мешавад, ки сараввал оғоз шудааст. Ба муҳлати умумии парвандаҳои якҷоякардашуда тамоми вақти воқеии тақвимие, ки ба пешбурди он сарф шудааст, ба ҳисоб гирифта мешавад.

11. Судяҳо ҳуқуқ доранд, ҳангоми пешбурди парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ дар ҳолатҳои зарурӣ қисми онро нисбат ба шахсе, ки ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ содир кардаасту маҳалли зисташ номаълум аст, шахсе, ки ба бемории вазнин гирифтдор аст, ноболиғ, ки дар як парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ якҷоя бо шахси болиғ ба ҷавобгарии маъмурӣ кашида шудааст, ба пешбурди алоҳида ҷудо намоянд. Ҷудо кардани парванда ба шарте мумкин аст, ки он ба баррасии ҳамачониба ва ҳолисонаи парвандаи таҳти пешбурд қарордошта таъсир нарасонад. Аз парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ маводе, ки барои оғоз кардан ва тафтиши парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ дар бораи ҳуқуқвайронкунии ошкоршуда зарур мебошад, мумкин аст ҷудо карда шавад. Ба парвандаи ҷудокардашуда бояд маводи зарурӣ дар шакли асл ё нусхаи он замима шавад.

12. Судяҳо вазифадоранд, ки ҳангоми гузаронидани муурофияи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ аз рӯи парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ нисбат ба ноболиғон дар баробари исботи ҳолатҳои дар боби 5 КМҲМ зикршуда бояд синну соли ноболиғ (сана, моҳ ва соли таваллуд), шароити зиндагӣ ва таълиму тарбия, дараҷаи инкишофи зехнӣ, ирода ва рӯҳӣ, ҳислат ва мичоз, талабот ва завқу рағбат, таъсири шахсони калонсол ва ноболиғони дигарро муайян намоянд.

Ноболиге, ки нисбати ӯ парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ баррасӣ мегардад, мумкин аст, дар вақти баррасии ҳолатҳое, ки метавонанд ба ӯ таъсири манфӣ расонанд, аз маҷлисоҳои судӣ бароварда шаванд.

Мебоист ба инобат гирифт, ки ноболиғи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ содир намуда ба воситаи падару модар ё намояндагони дигари қонунии ӯ ва агар ноболиғ дар муассисаи махсуси кӯдакон бошад тавассути маъмурияти муассиса ба суд даъват карда мешавад.

Барои иштирок дар парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ бо қарори судя аз лаҳзаи гирифтани баёноти аввал аз ноболиғ намояндаи қонунии ӯ роҳ дода мешавад.

Дар бораи маҳал ва вақти баррасии парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмуриё, ки аз тарафи ноболиғ содир шудааст, ба прокурор хабар дода мешавад.

Агар дар қараёни баррасии парванда оид ба ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ муқаррар гардад, ки ноболиғ ин кирдорро бори аввал содир кардааст ва ислоҳи ӯ бе татбиқи ҷазои маъмурӣ имкон дошта бошад, судяҳо ҳуқуқ доранд, ки парвандаро нисбат ба ноболиғ бо татбиқи чораҳои тарбиявӣ қатъ намоянд. Чунин қарор танҳо дар ҳолате қабул карда мешавад, ки ба он ноболиғ ва намояндаи қонунии ӯ розӣ бошанд. Нусхаи қарор дар бораи қатъ кардани парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ нисбат ба ноболиғ бо татбиқи чораҳои зикршуда ба комиссия оид ба ҳуқуқи кӯдак бояд фиристонида шаванд.

13. Аз рӯйи натиҷаи баррасии парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ қарорҳои зерин қабул карда мешаванд:

-дар бораи таъин кардани ҷазои маъмурӣ;

-дар бораи қатъ кардани пешбурди парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ.

Қарор дар бораи қатъ кардани пешбурди парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ дар ҳолатҳои:

-мавҷуд будани яке аз асосҳои истисноқунандаи пешбурди парванда, ки дар моддаи 20 КМҲМ пешбинӣ гардидааст;

-дар асоси моддаи 38 КҲМ эълон кардани огоҳии шифоҳӣ;

-қатъ кардани пешбурди парванда ва супоридани маводи парванда ба прокурор, агар ин кирдор (ҳаракат ё беҳаракатӣ) дорои нишонаҳои таркиби ҷиноят бошад, қабул мегардад.

Ҳангоми баррасии парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ чунин таъинот бароварда мешавад:

-дар бораи супоридани парванда ба мақоми ваколатдори давлатӣ ё шахси мансабдоре, ки мутобиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон барои таъин кардани ҷазои маъмурӣ ё татбиқи дигар чораҳои таъсиррасонӣ ваколатдор мебошад;

-дар бораи супоридани парванда аз рӯи тобеият, агар муайян гардад, ки парвандаи мазкур ба салоҳияти ҳамин суд тааллуқ надорад.

Дар таъинот оид ба парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ маълумотҳое, ки дар моддаи 143 КМҲМ дарҷ гардидаанд, бояд аз ҷониби судя нишон дода шаванд.

14. Дар асоси моддаи 141 КМҲМ судяҳо вазифадоранд, ки дар қарор оид ба парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ вазифа, насаб, ном ва номи падари судя, сана ва маҳалли баррасии парванда, маълумот дар бораи шахсе, ки нисбати ӯ парванда баррасӣ гардидааст, ҳолатҳое, ки зимни баррасии парванда муқаррар карда шудаанд, моддаи КҲМ, ки ҷавобгарии маъмуриро барои содир кардани ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ ё асосҳои қатъ кардани пешбурди парвандаро, ки КМҲМ пешбинӣ намоянд, асосноккунии қарор вобаста ба парванда, муҳлат ва тартиби шикоят кардан ва эътироз оварданро дар қарор дарҷ намоянд.

Ҳангоми таъин кардани ҷаримаи маъмурӣ дар қарор оид ба парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ ба ғайр аз маълумотҳои дар боло зикргардида бояд андозаи ҷарима ва дар бораи қабулқунандаи ҷарима маълумот оварда шаванд, ки он мутобиқи қоидаҳои тартиб додани ҳуҷжатҳои пардохт барои интиқоли маблағи ҷаримаи маъмурӣ зарур мебошад.

Агар ҳангоми ҳалли масъалаи аз тарафи судя таъин кардани ҷазои маъмурӣ барои ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ ҳамзамон масъалаи ҷабронии зарари молумулқӣ ҳал карда шаванд, он гоҳ дар қарори парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ андозаи зарари ҷаброншаванда, муҳлат ва тартиби пардохти он зикр карда мешавад.

Дар қарори парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ масъалаи молу мулк ва ҳуҷҷатҳои гирифташуда ва молу мулки ба ҳаёс гирифташуда ҳал карда мешавад, ба шарте ки нисбати онҳо ҷазои маъмурӣ дар намуди мусодира ё бо подош гирифтани татбиқ нашуда бошад ва ё набояд татбиқ шавад.

Молу мулк ва ҳуҷҷатҳои, ки аз муомилоти граждани гирифта нашудаанд, бояд ба соҳиби қонуниашон баргардонида шаванд ва агар соҳибашон муқаррар карда нашуда бошанд, мутобиқи қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон ба моликияти давлат гузаронида мешаванд. Молу мулки аз муомилоти граждани гирифташуда ба ташкилотҳои дахлдор супорида ё нобуд карда мешаванд.

Ҳуҷҷатҳои, ки оид ба парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ далели шайъӣ ба ҳисоб мераванд, дар тамоми муҳлати нигоҳдории парванда дар бойгонӣ нигоҳ дошта ё мутобиқи қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон ба шахсони манфиатдор бояд супорида шаванд.

Қарор оид ба парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ баъди ба охир расидани баррасии парванда фавран эълон карда мешавад.

Нусхаи қарор ба шахси воқеӣ ё намояндаи шахси ҳуқуқӣ, ки нисбати онҳо қабул шудааст, ба прокурор, агар дар баррасии парванда иштирок дошта бошад, инчунин ба ҷабрдида бо хоҳиши ӯ бо гирифтани имзо супорида ё ба ин шахсон дар муҳлати се шабонарӯзи баъди қабули қарор бояд равон карда шавад.

Қароре, ки ба он шикоят ё эътироз оварда нашуда бошад, баъди ба охир расидани муҳлати овардани шикоят ё эътироз аз болои он, эътибори қонунӣ пайдо мекунад. Дар сурати овардани эътироз, шикоят ё пешниҳод нисбати қарор баъди аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатии (шахсони мансабдори) болоӣ, суди болоӣ баррасӣ гардидани парванда ин қарор эътибори қонунӣ пайдо мекунад.

15. Дар рафти муруфиаи судӣ ҳатман протокол тартиб дода мешавад. Протоколи маҷлиси судӣ яке аз ҳуҷҷатҳои асосии муруфиавӣ ба ҳисоб меравад, аз ин рӯ он бояд пурра, саҳеҳу равшан ва бо пайдарпайие, ки муруфиаи судӣ гузаронида мешавад, бо дарназардошти талаботҳои аз моддаи 138 КМҲМ бармеомада таҳия дода шавад.

16. Судяҳои, ки парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмуриро баррасӣ менамоянд, ҳангоми зарурат метавонанд нусхаи қарори таъин кардани ҷазои маъмуриро барои маълумот ба ҷойи қор, таҳсил ё истиқомати шахсе, ки ба ҷавобгарии маъмурӣ кашида шудааст фиристонанд ё аз натиҷаи баррасии ин парвандаҳо аз тариқи воситаҳои ахбори омма ба аҳли ҷомеа иттилоъ диҳанд.

17. Аз ҷониби шахсони дар моҳдаҳои 26-30 ва 36 КМҲМ пешбинишуда оид ба қарорҳои парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ, ки эътибори қонунӣ пайдо накардаанд, ба мақомоти зерин шикоят ё эътироз овардан мумкин аст:

- қарорҳои аз тарафи судя қабулгардида - ба суди болоӣ;

- қарорҳои аз тарафи мақомоти ваколатдори давлатӣ (шахсони мансабдор) қабулгардида - ба мақомоти ваколатдори давлатии (шахсони мансабдори) болоӣ ё ба суди ноҳия ва шаҳри маҳалли ҷойгиршавии ин мақомот.

Судяҳо бояд дар назар дошта бошанд, ки агар шикоят оид ба қарорҳои парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ ҳам ба суд ва ҳам ба мақомоти ваколатдори давлатии (шахсони мансабдори) болоӣ оварда шуда бошад, он аз ҷониби суд баррасӣ карда мешавад.

18. Шикоят ва эътироз ба қарор оид ба парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ ба судя, ки оид ба ин парванда қарор қабул кардааст, супорида мешавад ва ӯ вазифадор аст дар муҳлати се шабонарӯзи баъди ворид шудани шикоят ё эътироз онро бо тамоми маводи парванда ба суди болоӣ фиристонад.

Шикоят ва эътироз оид ба қарори судя дар бораи таъин кардани ҷазо дар намуди ҳаёси маъмурӣ ва бо роҳи маъмурӣ берун кардан аз қаламрави Чумхурии Тоҷикистон бояд дар рӯзи гирифтани он ба суди болоӣ фиристода шавад.

Ғайр аз ин, шикоят ва эътирозро барои баррасӣ бевосита ба суди болоӣ пешниҳод кардан мумкин аст. Дар сурати бевосита ба суди болоӣ шикоят кардан ва эътироз овардан оид ба қарори судя дар бораи таъин кардани ҷазои маъмурӣ дар намуди берун кардан аз қаламрави

Ҷумҳурии Тоҷикистон, суди болоӣ дар рӯзи гирифтани шикоят ва эътирози мазкур парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмуриро аз суде, ки онро баррасӣ кардааст, бояд талаб карда гирад.

Агар баррасии шикоят ва эътироз оид ба қарорҳои парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури таҳти салоҳияти судя қарор надошта бошад, дар ин ҳолат шикоят ва эътироз дар муҳлати се шабонарӯз барои баррасӣ аз рӯи тобеият фиристода мешавад.

Ҳангоми шикоят кардан ва эътироз овардан аз болои қарор оид ба парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури бочи давлатӣ пардохт карда намешавад.

19. Ба қарор оид ба парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури дар муҳлати даҳ шабонарӯз шахсони дар моддаҳои 26-30 ва 36 КМҲМ пешбинишуда метавонанд аз лаҳзаи супорида шудани нусхаи қарор ё гирифтани он шикоят ва эътироз намоянд.

Нисбат ба қарори ҳуқуқвайронкунии маъмури вобаста ба риоя накардани қонунгузорӣ дар бораи интиҳобот ва раёипурсӣ дар муҳлати панҷ шабонарӯзи баъди супоридан ё гирифтани нусхаи қарор шикоят ё эътироз оварда мешавад.

Аз қарор дар бораи бо роҳи маъмури аз қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон берун кардани шахрванди хоричӣ ва шахси бешаҳрванд дар муҳлати як шабонарӯз аз лаҳзаи эълон кардани он шикоят ва эътироз овардан мумкин аст.

Шикоят ва эътирозе, ки бо гузаронидани муҳлатҳои дар боло зикргардида пешниҳод карда шудаанд, мавриди баррасӣ қарор дода намешаванд.

Дар сурати бо сабаби узрнок гузаронидани муҳлати шикоят кардан ва эътироз овардан бо дархости шахсе, ки нисбати ӯ қарор оид ба парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури қабул шудааст, ин муҳлат мумкин аст аз ҷониби судя, ки парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмуриро баррасӣ кардааст, барқарор карда шавад. Ҳангоми баррасии дархост дар бораи барқарор кардани муҳлати шикоят кардан ва эътироз овардан, судя ҳуқуқ дорад, шахсеро, ки дархостро пешниҳод кардааст, барои додани баёнот ё хулоса даъват кунад. Дархост дар бораи барқарор кардани муҳлати шикоят кардан ва эътироз овардан мумкин аст дар муҳлати то як моҳ аз рӯзи эълон кардани қарор оид ба парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури пешниҳод карда шавад.

Дар бораи барқарор ё рад кардани дархости барқарор кардани муҳлати шикоят кардан таъинот бароварда мешавад.

Аз болои таъинот дар хусуси рад кардани барқарор кардани муҳлати гузаронидашуда, ба суди болоӣ шикоят кардан ва эътироз овардан мумкин аст.

Дар хусуси шикоят ва эътирози воридшуда судя, ки қарор баровардааст, шахси ба ҷавобгарии маъмури кашидашуда, ҳимоятгар, ҷабрдида ё намояндаи ӯ, инчунин намояндагони қонунии онҳоро, агар эътироз ё шикоят ба манфиати онҳо даҳлат кунад, огоҳ намуда, мефаҳмонанд, ки онҳо ҳуқуқ доранд, бо шикоят ё эътироз шинос шаванд ва ба таври хаттӣ эродҳои худро пешниҳод намоянд. Бо хоҳиши онҳо суд нусхаи эътироз ё шикоятро ба онҳо месупорад. Эродҳое, ки нисбат ба эътироз ё шикоят расидаанд, ба парванда ҳамроҳ карда мешаванд.

Ҳангоми тайёри барои баррасии шикоят ва эътироз оид ба қарорҳои парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатӣ (шахсони мансабдор) қабулгардида судя бояд муайян намояд, ки оё ҳолатҳои истиснокунандаи имконияти аз ҷониби ин судя баррасӣ гардидани парванда, инчунин ҳолатҳои истиснокунандаи пешбурди парванда вучуд доранд ё не, дархостҳоро баррасӣ намуда, ҳангоми зарурат экспертиза таъин намояд, маводи иловагиро талаб карда гирад, шахсонро, ки иштироқи онҳо дар баррасии шикоят хатмӣ мебошад, даъват намояд ва агар баррасӣ таҳти салоҳияти судя қарор надошта бошад, шикоятро бо тамоми маводи парванда аз рӯи тобеият ирсол намояд.

Шикоят кардан ва эътироз овардан иҷроӣ қарорро ба истиснои иҷроӣ қарор оид ба таъин кардани ҷазо дар намуди ҳабси маъмури бозмедорад.

20. Баъд аз гузаштани муҳлати барои шикоят кардан ё эътироз овардан муайянгардида судяе, ки қарорро баровардааст, парвандаро бо шикоят, эътироз ва эродҳо ба суди марҳилаи кассатсионӣ фиристода, дар ин бора шахсонро, ки шикоят ё эътироз овардаанд, огоҳ менамояд.

Шахсе, ки аз рӯи қарор шикоят кардааст ва эътироз овардааст, ҳуқуқ дорад онро то оғози маҷлиси суди марҳилаи кассатсионӣ бозхонад, ҳуқуқ дорад онро тағйир диҳад ё шикоят ё эътирози худро бо далелҳои нав пурра кунад. Зимнан, дар эътирози иловагии прокурор ё дар шикояти шахс дар бораи тағйир додани шикоят, ҳамчунин дар шикояти иловагии ҷабрдида ё намояндагони онҳо, ки пас аз гузаштани муҳлати овардани шикоят ё эътироз ба қарор пешниҳод шудааст, дар бораи бад кардани вазъи шахсе, ки ба ҷавобгарии маъмури кашида шудааст, агар чунин талаб дар шикоят ё эътирози пештар овардашуда ҷой надошта бошад, масъала гузоштан мумкин нест.

21. Шикоят ва эътироз вобаста ба қарори мақоми ваколатдори давлатӣ (шахси мансабдор) оид ба парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури аз ҷониби судя, мақоми ваколатдори давлатии (шахси мансабдори) болоӣ баррасӣ карда мешаванд.

Ҳангоми баррасии шикоят ё эътироз вобаста ба қарори парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури нишондодҳои дар қисми 2 моддаи 156 КМҲМ ҳатман бояд риоя карда шаванд.

Судяе, ки шикоят ва эътирозро баррасӣ менамояд, бо вачҳҳои шикоят ва эътироз маҳдуд нашуда, парвандаро дар ҳаҷми пуррааш санҷида мебарояд.

22. Аз рӯи натиҷаи баррасии шикоят ва эътироз ба қарори парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури судя яке аз қарорҳои зеринро қабул менамояд:

-дар бораи бетағйир монандани қарор ва қонуннагардонидани шикоят ва эътироз;

-дар бораи тағйир додани қарор, ба шарте ки дар ин ҳолат ҷазои маъмурии муқарраргардида вазнин нашавад ё бо тарзи дигар ҳолати шахсе, ки нисбати ӯ қарор қабул гардидааст, вазнин нагардад;

-дар бораи бекор кардани қарор ва қатъ кардани пешбурди парванда ҳангоми мавҷуд будани яке аз ҳолатҳои пешбининамудаи КМҲМ, ки пешбурди парвандаро истисно менамоянд, инчунин ҳангоми исбот нашудани ҳолатҳое, ки дар асоси онҳо оид ба парванда қарор қабул гардида буд;

-дар бораи бекор кардани қарор ва баргардонидани парванда барои баррасии нав ба мақоми ваколатдори давлатӣ (шахси мансабдор) ҳангоми ба таври ҷиддӣ риоя нагардидани талаботи меъёрҳои мувофиқи пешбининамудаи КМҲМ, агар он ба баррасии ҳаматарафа, пурра ва воқеъбинонаи парванда мамониат карда бошад, инчунин бинобар зарурати татбиқи қонунгузорӣ оид ба ҳуқуқвайронкунии маъмури, ки боиси таъин кардани ҷазои маъмурии нисбатан вазнинтар мегардад, агар ҷабрдида дар хусуси сабукии ҷазои маъмурии аз рӯи ин парванда таъингардида шикоят карда ё прокурор эътироз оварда бошад;

-дар бораи бекор кардани қарор ва фиристодани парванда барои баррасӣ аз рӯи тобеият, агар ҳангоми баррасии шикоят ва эътироз муқаррар карда шавад, ки қарор аз тарафи мақоми ваколатдори давлатии (шахси мансабдори) бесалоҳият қабул карда шудааст.

Аз рӯи натиҷаи баррасии шикоят ва эътироз вобаста ба қарори парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури аз ҷониби судя таъинот қабул карда мешавад, ки бояд маълумоти пешбининамудаи моддаҳои 133 ва 180 КМҲМ-ро дошта бошад.

Нусхаи таъиноти аз рӯи шикоят ва эътироз вобаста ба қарори парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури қабулгардида, ба шахсе, ки нисбати ӯ ин таъинот бароварда шудааст, дар муҳлати се шабонарӯз, ба ҷабрдида бошад бо хоҳиши ӯ фиристонида мешавад.

Агар ҳангоми баррасии шикоят ва эътироз вобаста ба қарори парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури муайян гардад, ки баррасии он таҳти салоҳияти ин судя қарор надорад, дар хусуси аз рӯи тобеият фиристодани шикоят ва эътироз таъинот бароварда мешавад.

Қарори аз рӯи натиҷаи баррасии шикоят ва эътироз қабулшуда баъди қабули он фавран эълон мегардад. Нусхаи қарори аз рӯи натиҷаи баррасии шикоят ва эътироз қабулшуда дар муҳлати се шабонарӯзи баъди қабул гардиданаш ба шахси воқеъ ё намояндаи шахси ҳуқуқӣ, ки нисбати онҳо қарор қабул гардида буд, инчунин ба ҷабрдида ҳангоми шикоят кардани ӯ ва ба прокуроре, ки эътироз оварда буд супорида ё фиристода мешавад.

23. Бояд дар назар дошт, ки бекор кардани қарор бо қатъ кардани парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури боиси баргардонидани маблағ, ашёи бо подош гирифташуда ва

мусодирашуда, инчунин бекор кардани дигар маҳдудиятҳои марбут бо қарори қаблан қабулшуда мегардад. Ҳангоми баргардонида натавонистани ашё, арзиши он мутобиқи арзиши рӯзи содиршавии ҳуқуқвайронкунии маъмури рӯёнида мешавад.

Зараре, ки ба шахс дар натиҷаи таъин кардани ҷазои маъмури дар намуди ҳабси маъмури расонида шудааст, тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон ҷуброн карда мешавад.

24. Ҳангоми мавҷуд будани ҳолатҳои, ки дар муҳлатҳои муқарраргардида иҷрои қарори таъин кардани ҷазои маъмуриро дар намуди ҳабси маъмури, маҳрум сохтан аз ҳуқуқи махсус ё дар намуди ҷаримаи маъмури имконнопазир мегардонанд, судяе, ки қарорро қабул кардааст, метавонад иҷрои қарорро ба муҳлати то як моҳ ба таъхир гузорад.

Вазъи моддии шахси ба ҷавобгарии маъмури кашидашударо ба инобат гирифта, пардохти ҷаримаи маъмури метавонад аз ҷониби судяе, ки қарорро қабул кардааст, ба муддати то се моҳ ба муҳлатҳо ҷудо карда шавад.

Судяе, ки дар бораи таъин кардани ҷазои маъмури қарор қабул кардааст, дар сурати шикоят ё эътироз овардан нисбат ба қарори эътибори қонунӣ пайдонамуда иҷрои ин қарорро то баррасии шикоят ё эътироз бозмедорад. Дар бораи боздоштани иҷрои қарор таъинот бароварда, ҳангоми зарурат он феврал ба мақоми ваколатдори давлатӣ (шахси мансабдор) фиристонида мешавад, ки ин таъинотро иҷро менамояд.

25. Судяҳо бояд дар назар дошта бошанд, ки дар ҳолатҳои зерин иҷрои қарори қабулгардидаи маъмури қатъ карда мешавад:

-ҳангоми қабули санади авф, агар чунин санад ба татбиқи ҷазои маъмури монеъ шавад;

-дар сурати бекор кардан ё беэътибор донистани қонун ё муқаррароти алоҳидаи он, ки ҷавобгарии маъмуриро барои кирдори содиргардида муқаррар менамояд;

-ҳангоми ғавти шахси ба ҷавобгарии маъмури кашидашуда ё бо тартиби муқарраргардида ғавтида эълон шудани ӯ;

-ҳангоми гузаштани муҳлати идомаи иҷрои қарори таъин кардани ҷазои маъмури, ки дар КМҲМ муқаррар шудааст;

-дар сурати қабул гардидани қарори қатъи иҷрои қарор дар бораи таъин кардани ҷазои маъмури дар ҳолатҳои пешбинидамудаи КМҲМ.

26. Масъалаҳои ба таъхир гузоштан, боздоштан ё қатъ кардани иҷрои қарор дар бораи таъин кардани ҷазои маъмури, инчунин рӯёнидани ҷаримаи маъмури ба шахси ноболиғ таъиншуда аз падару модар ё намояндаи қонунии ӯ аз тарафи судя, ки чунин қарорро қабул кардааст, дар муҳлати се шабонарӯзи баъди ба миён омадани асос барои ҳалли масъалаи дахлдор баррасӣ мешаванд.

Шахсоне, ки барои ҳалли масъалаҳои дар боло зикргардида манфиатдоранд, дар бораи вақт ва маҳалли баррасӣ бояд хабардор карда шаванд. Бе сабабҳои узрнок ҳозир нашудани шахсони манфиатдор барои ҳалли масъалаҳои дахлдор монеагиро ба миён намеоварад.

Диққати судяҳо ба он равона карда шавад, ки қарор оид ба масъалаҳои ба таъхир гузоштан, ба муҳлатҳо ҷудо кардан ё боздоштани иҷрои қарор дар бораи таъин кардани ҷазои маъмури, инчунин рӯёнидани ҷаримаи маъмури нисбати шахси ноболиғ таъингардида аз падару модар ё намояндаи қонунии ӯ дар намуди таъинот, масъалаи қатъ кардани иҷрои қарори ҷазои маъмури бошад, дар шакли қарор қабул карда мешавад.

27. Судяҳо бояд дар назар дошта бошанд, ки агар қарори таъин кардани ҷазои маъмури дар муҳлати як сол аз лаҳзаи эътибори қонунӣ пайдо карданаш мавриди иҷро қарор нагирифта бошад, он иҷро карда намешавад.

Меъёри дар боло зикргардида дар сурате қатъ мегардад, ки шахси ба ҷавобгарии маъмури кашидашуда аз иҷрои қарори таъин кардани ҷазои маъмури саркашӣ карда бошад. Ҳисоби муҳлат дар чунин ҳолат аз рӯзи ошкор шудани шахси зикргардида ё молу мулк даромади ӯ, ки мутобиқи қарори таъин кардани ҷазои маъмури нисбат ба онҳо мумкин аст ҷаримаи маъмури татбиқ карда шавад, аз нав оғоз мегардад.

Қарори таъин кардани ҷазои маъмури, ки пурра иҷро шудааст, бо қайди дахлдор бояд ба судя баргардонида шавад.

28. Ичрои қарор оид ба таъин кардани ҷазои маъмури нисбати шахсе, ки берун аз қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон истиқомат мекунад ё қарор дорад ва дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон молу мулк надорад, мутобиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ва созишномаҳои байналмилалӣ Тоҷикистон бо давлате, ки ин шахс дар қаламрави он истиқомат мекунад ё қарор дорад, инчунин бо давлате, ки молу мулки шахси ба ҷавобгарии маъмури кашидашуда дар ҳудуди он мебошад, амалӣ мегардад.

29. Ҷаримаи маъмури аз ҷониби шахсони воқеӣ, шахсони мансабдор ё шахсони ҳуқуқӣ, ки ба ҷавобгарии маъмури кашида шудаанд, бояд дар муҳлати на дертар аз сӣ шабонарӯзи баъди эътибори қонунӣ пайдо кардани қарор дар бораи таъин кардани ҷаримаи маъмури ё аз лаҳзаи гузаштани муҳлати батаъхирандозӣ ё ба муҳлатҳо ҷудо кардан, ки КМҲМ пешбинӣ намудааст, иҷро карда шавад.

Агар шахси ноқил даромади мустақил надошта бошад, ҷаримаи маъмури аз падару модар ё намояндаи қонунии ӯ ситонида мешавад.

Қарорҳо дар бораи маҳрум кардани шахси воқеӣ аз ҳуқуқи идораи воситаи нақлиёт аз тарафи шахсони мансабдори ваколатдори мақомоти дахлдори корҳои дохилӣ, маҳрум кардани шахси воқеӣ аз ҳуқуқи идораи воситаҳои нақлиёти техникӣ (трактор, мошинаҳои худгард ва дигар намудҳои техникаи кишоварзӣ) аз ҷониби шахсони мансабдори ваколатдори мақомоти назорати давлатии ҳолати техникӣ иҷро карда мешаванд.

Қарорҳои судя дар хусуси бо подош гирифтани ё мусодираи ашёе, ки олотӣ содир кардани ҳуқуқвайронкунии маъмури ё объекти бевоситаи он мебошад, тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷро мегардад.

Қарор дар бораи мусодираи силоҳ, тир, лавозимоти ҷангӣ, воситаҳои нашъадор ва моддаҳои психотропӣ аз тарафи мақомоти корҳои дохилӣ иҷро карда мешавад.

Қарорҳои бо роҳи маъмури аз қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон берун кардани шаҳрвандони хориҷӣ ва шахсони бешаҳрванд аз тарафи:

- мақомоти ҳифзи сарҳад ҳангоми содир кардани ҳуқуқвайронкунии маъмури, ки низоми Сарҳади давлатӣ ё низоми нуктаҳои гузаргоҳии Сарҳади давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистонро риоя накардаанд;

- мақомоти корҳои дохилӣ ҳангоми содир кардани ҳуқуқвайронкунии маъмури, ки низоми будубош (сукунат) дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ё қоидаҳои муҳоҷиратро риоя накардаанд, иҷро карда мешаванд.

Ичрои қарори бо роҳи маъмури аз қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон берун кардани шаҳрвандони хориҷӣ ва шахсони бешаҳрванд бо роҳи расман супоридани шаҳрванди хориҷӣ ё шахси бешаҳрванд ба намояндаи расмӣ давлате, ки ин шахс ба қаламрави он берун карда мешавад ё бо роҳи мустақилона аз қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон баромада рафтани шахсе, ки мавриди бо роҳи маъмури берун кардан қарор гирифтааст, анҷом дода мешавад.

Дар бораи бо роҳи маъмури берун кардани шаҳрванди хориҷӣ ё шахси бешаҳрванд аз гузаргоҳҳои Сарҳади давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон мақомоти давлати хориҷӣ, ки бо роҳи маъмури баровардани ин шахс ба қаламрави он ё тавассути қаламрави он сурат мегирад, огоҳ карда мешавад, агар тибқи шартномаи байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон бо ин давлат бо роҳи маъмури берун кардан пешбинӣ гардида бошад.

Агар тибқи шартномаи байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон ба намояндаи давлати хориҷӣ супоридани шахсе, ки бояд аз қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон берун карда шавад, пешбинӣ нагардида бошад, дар ин ҳолат шахс дар маҳалли муайяннамудаи мақомоти ҳифзи сарҳад бо роҳи маъмури берун карда мешавад.

Ичрои қарори бо роҳи маъмури аз қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон берун кардани шаҳрвандони хориҷӣ ё шахсони бешаҳрванд дар шакли санади яктарафа ё дутарафа ба расмият дароварда мешавад.

Шаҳрвандони хориҷӣ ё шахсони бешаҳрванд то рӯзи бо роҳи маъмури аз қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон берун кардан дар ҷойҳои махсус нигоҳ дошта мешаванд.

Қарори судя дар бораи таъин кардани ҷазои ҳабси маъмури аз тарафи мақомоти корҳои дохилӣ феврал иҷро карда мешавад.

Судяхоро зарур аст, ки муҳлати дастгиркунии маъмуриро ҳатман ба муҳлати ҳабси маъмури ба ҳисоб гиранд.

Қарори парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури оид ба чуброни зарари моддӣ тибқи тартиби муқаррарнамудаи КМҲМ, қонунгузорию граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Кодекси муҳофизати граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷро карда мешавад.

Ҳангоми дар муҳлати пешбиниамудаи КМҲМ иҷро накардани қарори парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури оид ба чуброни зарари моддӣ, иҷрои қарори мазкур барои рӯёнидани зарар бо тартиби муқаррарнамудаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи истеҳсолоти иҷро» амалӣ карда мешавад.

30. Судяе, ки ба ӯ парванда барои баррасии нав супорида шудааст, ӯҳдадор аст бо ташаббуси худ масъалаи баргардонидани иҷрои қарорро баррасӣ намуда, онро дар қарор ё таъиноти наво, ки бо он баррасии парванда қатъ мегардад, ҳал намояд.

Агар судия парвандаро аз нав баррасӣ намуда масъалаи баргардонидани иҷрои қарори бекорқардаро ҳал накунад, шахси манфиатдор ҳуқуқ дорад дар доираи муҳлати даъво ба ҳамин суд дар хусуси баргардонидани иҷрои қарор ариза диҳад. Ин ариза дар маҷлиси судӣ баррасӣ карда мешавад. Шахсони иштирокчии парванда оид ба вақт ва маҳалли баргузорию маҷлиси суд огоҳ карда шуда, ҳозир нашудани онҳо барои ҳалли масъалаи дар назди суд гузошташуда монеа намегардад.

Нисбат ба санади судии қабулшуда дар бораи баргардонидани иҷрои қарор мумкин аст бо асос ва тартиби пешбиниамудаи КМҲМ шикоятӣ кассатсионӣ ё шикоятӣ хусусӣ пешниҳод карда шавад.

31. Судяхое, ки парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмуриро баррасӣ кардаанд, ҳангоми муқаррар кардани сабаб ва шароитҳое, ки ба содир шудани ҳуқуқвайронкунии маъмури мусоидат намудаанд, ҳуқуқ доранд, ба ташкилотҳои дахлдор ва шахсони мансабдори ваколатдор барои бартараф кардани сабаб ва шароитҳои ба содиршавии ҳуқуқвайронкунии маъмури мусоидаткунанда пешниҳод ирсол намоянд.

Агар зимни баррасии судии парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмури муқаррар карда шавад, ки ҳангоми барасмиятдарорӣ, тафтишоти маъмури ва баррасии он муқаррароти КМҲМ ва дигар санадҳои қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон риоя нашудаанд, судяҳо ҳуқуқ доранд нисбат ба онҳое, ки ба камбудӣ роҳ додаанд, таъиноти хусусӣ ирсол намояд.

32. Суди Олӣ, судҳои ҳарбӣ, суди Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, судҳои вилоят, шаҳри Душанбе, шаҳр ва ноҳияҳои ҷумҳури бояд мунтазам таҷрибаи баррасии парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмуриро ҷамъбаст намуда, барои бартараф кардани камбудии ошкоргардида дар амалияи судӣ ва дар қору фаъолияти мақомоти ваколатдори давлатӣ (шахсони мансабдор), ки парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмуриро ба расмият медароранд чораҳо андешида, таҷрибаи ягонаи судиро таъмин намуда, мувофиқи мақсад мебуд, ки ин қабил парвандаҳо дар маҷлисиҳои сайёри судӣ баррасӣ карда шаванд.

33. Судҳои марҳилаҳои болоӣ вазифадор карда шаванд, ки ҳангоми баррасии парвандаҳо дар марҳилаҳои кассатсионӣ ё назоратӣ риоя кардани қонунгузорию муҳофизати маъмуриро мавриди таъин кардани маҷлиси судӣ ва тайёрӣ ба он, санчида баромада, дар сурати ошкор кардани вайронкунии қонун нисбати ин ҳолат қарорҳои дахлдор қабул намоянд.

**Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон**

Н.Абдуллоев

**Котиби Пленум,
Судия Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон**

М.Саидов